

УДК 342.95

Мороз Оксана Богданівна –

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри

адміністративного права та адміністративного процесу

Львівського державного університету внутрішніх справ

Oksana B. Moroz –

candidate of juridical sciences, associate professor,

assistant professor of the department of

administrative law and administrative proceedings,

Lviv State University of Internal Affairs

(26 Horodotska Street, Lviv, 79000, Ukraine)

Гурковська Катерина Андріївна –

викладач кафедри

адміністративного права та адміністративного процесу

Львівського державного університету внутрішніх справ

Kateryan A. Gurkovska –

lecturer of the department of

administrative law and administrative proceedings,

Lviv State University of Internal Affairs

(26 Horodotska Street, Lviv, 79000, Ukraine)

Полицейське піклування в діяльності підрозділів Національної поліції України

У статті розглянуто правові підстави, види та порядок застосування поліцейського превентивного заходу як поліцейське піклування і наголошено, що є важливим питанням для практичної діяльності органів Національної поліції, а також для наукової діяльності вчених.

Ключові слова: превентивні заходи, права дитини, адміністративно-правовий захист, система, механізм, заходи впливу.

В статье рассмотрены правовые основания, виды и порядок применения полицейского превентивного мероприятия как полицейское призрение и подчеркивается, что является важным вопросом для практической деятельности органов Национальной полиции, а также для научной деятельности ученых.

Ключевые слова: превентивные меры, права ребенка, административно-правовая защита, система, механизм, меры воздействия.

O.B. Moroz, K.A. Gurkovska Police Care in the Activities of National Police Units of Ukraine

The article is devoted to the study of the relationship between the concepts of "care" and "police care", the definition of the grounds and conditions for the use of police care and the analysis of problematic aspects of the use of this police measure in the activities of the National Police units. The problematic issues of establishing police guardianship of minors under the age of 16 are investigated, the status and categories of persons left without guardianship are determined, attention is drawn to the lack of unity of legislative prescriptions regarding the age of a person to whom police guardianship can be applied, which affects performance of the National Police employees of their functional duties. The conclusion on the need to further improve the provisions of Article 41 of the Law of Ukraine "On the National Police" in order to reconcile with the provisions of the Law of Ukraine "On Psychiatric Care" is substantiated, since they are ignored when applying police custody to a person who is suspected of escaping from a psychiatric institution or a specialized medical institution, without

the involvement of a psychiatrist will lead to a violation of the presumption of mental health and the right of a citizen to express his informed consent to receive psychiatric medical assistance.

The author comes to the conclusion that the regulatory principles of police care as a preventive police measure, defined in the Law of Ukraine "On the National Police", on the one hand contain legislative novelties unknown to the past practice of law enforcement agencies, and on the other hand, the mechanism of their application requires clarification and concretization in view of the aforementioned gaps in lawmaking. Subjects of the application of police care to the persons defined in Part 1 of Article 41 of the specified Law are, first of all, patrol police officers who patrol a certain territory of a settlement or outside its boundaries. At the same time, the list of such persons needs to be concretized and normatively consolidated, taking into account the analysis of the results of law enforcement practice.

Keywords: custody, police custody, minor, preventive police measure, medical facility, state of intoxication, law enforcement agency.

Постановка проблеми. Трансформація та реформування Міністерства внутрішніх справ України є однією з масштабних подій, яка робить внесок у розвиток правоохоронної сфери та підлягає пильній увазі з боку громадськості та світової спільноти. Одним із рішучих кроків влади на шляху перетворень є прийняття Закону України «Про Національну поліцію», який визначає загальні засади функціонування майбутніх поліцейських підрозділів та їх окремих посадових осіб [1]. Правові підстави, види та порядок застосування поліцейських заходів є важливим питанням для практичної діяльності органів Національної поліції, а також для наукової діяльності вчених. Застосування поліцейських заходів є ще не дослідженими питанням у зв'язку із нещодавнім прийняттям відповідного закону [6, с. 125].

Розбудова української держави як демократичної, соціальної та правової великою мірою залежить від стабільності суспільних відносин, рівня захищеності прав, свобод, законних інтересів громадян, а також належного функціонування правоохоронних органів. До однієї з центральних подій в державі відноситься перманентний процес реформування системи Міністерства внутрішніх справ України, до якої, зокрема, відноситься Національна поліція [4, с. 207].

Поліцейський – це представник держави, який наділений повноваженнями здійснювати правоохоронну діяльність та відповідно до покладених на нього завдань складати адміністративно-процесуальні документи, що супроводжують будь який поліцейський захід. Поліцейський повинен володіти достатнім рівнем знань з правил оформлення адміністративних постанов, протоколів та інших

адміністративно-процесуальних документів, відповідально ставитися до них як до письмових актів, що містять правову інформацію.

Водночас, вимушені констатувати, що в останні роки в ЗМІ все частіше зустрічаються нарікання на допущення працівниками поліції численних порушень чинного законодавства, а також прав і свобод громадян під час притягнення їх до адміністративної відповідальності та застосування інших поліцейських заходів. Серед основних причин такого стану речей називають і відсутність практичного професійного досвіду в працівників новоствореної патрульної поліції, і недостатність їх теоретичної підготовки, і численні недоліки та прогалини чинного законодавства. Відтак, в умовах активізації процесів оновлення особового складу поліції та формування нової генерації поліцейських, основним завданням яких є, у першу чергу, запобігання адміністративним правопорушенням, гостро стоять питання, пов'язані з підвищенням якості складання та оформлення адміністративно-процесуальних документів, а особливо документів процесуального оформлення поліцейського піклування як заходу превентивної діяльності поліції, виявити прогалини чинного законодавства, що виникають під час його практичного застосування. Нормативні засади поліцейського піклування, як превентивного поліцейського заходу, визначені у Законі України «Про Національну поліцію», з однієї сторони містять законодавчі новели, невідомі минулій практиці правоохоронних органів, а з іншої – механізм їх застосування потребує уточнення та конкретизації [5, с. 258].

Стан опрацювання цієї проблематики. Дослідженням проблем поліцейського

підкування приділяли увагу: Шубіна Н., Бандурка О., Джужа О., Мінка Т., Князев С., Куліш А., Гусар С., Музичук О., Зозуля І., Бараш Є., Кубрак Ю., Кудря В., Проневич О. та багато інших вчених. Однак, незважаючи на значну кількість публікацій, в юридичній літературі немає однозначного підходу щодо сутності поліцейського підкування як превентивного поліцейського заходу.

Метою даної статті є аналіз проблемних аспектів застосування поліцейського підкування в діяльності підрозділів Національної поліції.

Виклад основного матеріалу. Закон України «Про Національну поліцію» визначає завдання поліції, які є наданням поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави; 3) протидії правопорушень; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [2].

Норма статті відбиває реформування цих правоохоронних органів з системи державного примусу на сервісну службу з наданням послуг. Поліція має застосовувати мінімум сили, бути моральними, не терпіти «карального ухилу» та неправомірних дій, боротися за справедливість, прагнути запобігати вчиненню правопорушень, а не просто на них реагувати, а також сягати якомога вищого ступеня відповідальності за діяльність кожного й усіх разом, цілої організації» [3, с.95].

Поліцейський захід - це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень.

Поліцейський захід застосовується виключно для виконання повноважень поліції. Обраний поліцейський захід має бути законним, необхідним, пропорційним та ефективним.

Обраний поліцейський захід є законним, якщо він визначений законом. Поліцейському заборонено застосовувати будь-які інші заходи, які не визначені законами України.

Обраний поліцейський захід є необхідним, якщо для виконання повноважень поліції неможливо застосувати інший захід або

його застосування буде неефективним, а також якщо такий захід заподіє найменшу шкоду як адресату заходу, так і іншим особам.

Застосований поліцейський захід є пропорційним, якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам і свободам людини або інтересам суспільства чи держави, не перевищує блага, для захисту якого він застосований, або створеної загрози заподіяння шкоди.

Обраний поліцейський захід є ефективним, якщо його застосування забезпечує виконання повноважень поліції.

Поліція для охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці і порядку або припинення їх порушення також застосовує в межах своєї компетенції поліцейські превентивні заходи та заходи примусу, визначені цим Законом.

Поліція для виконання покладених на неї завдань може застосовувати інші заходи, визначені окремими законами.

Якщо поліцейського неможливо ідентифікувати за зовнішніми ознаками, він зобов'язаний пред'явити особі документ, що посвідчує його повноваження [2].

Поліція для охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці і порядку або припинення їх порушення в межах своєї компетенції застосовує поліцейські превентивні заходи та заходи примусу, перелік яких визначений Законом. Зокрема до превентивних поліцейських заходів ст. 31 Закону відносить: 1) перевірку документів особи; 2) опитування особи; 3) поверхневу перевірку і огляд; 4) зупинення транспортного засобу; 5) вимогу залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; 6) обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; 7) проникнення до житла чи іншого володіння особи; 8) перевірку дотримання вимог дозвільної системи органів поліції; 9) застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; 10) перевірку дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб; 11) поліцейське підкування.

Таким чином з викладеного вище випливає, що поліцейське піклування є одним з різновидів превентивних поліцейських заходів. Підстави і порядок застосування поліцейського піклування досить детально визначені в ст. 41 Закону. Водночас більш поглиблене знайомство зі змістом цієї норми не дозволяє нам отримати однозначного уявлення про правову природу та сутність даного поліцейського заходу. У зв'язку з цим, виникає необхідність звернення до юридичної літератури.

Відразу зауважимо, що у зв'язку із відносно нетривалим існуванням такої правової категорії, як «поліцейське піклування», серед науковців на сьогодні ще не досягнуто єдності поглядів на його сутність і зміст [5, с. 256]. Так, наприклад, Кубрак Ю.М. визначає поліцейське піклування як «тимчасовий превентивний захід за допомогою якого поліцейський, в межах закону, надає допомогу особам, які в силу особистих, економічних чи соціальних причин потребують такої допомоги». Науковець виокремлює наступні ознаки поліцейського піклування: це превентивний захід, тобто дія (сукупність дій) спрямованих на попередження порушення публічного порядку, публічної безпеки чи недопущення завдання шкоди особою самої собі; це тимчасовий захід, переважно короткостроковий; він реалізується виключно поліцейськими та застосовується до окремих чітко визначених категорій осіб і у випадках, що закріплені в національному законодавстві; має своє процесуальне оформлення у вигляді протоколу; не передбачає застосування до особи будь яких санкцій [8, с. 80].

На думку Мінки Т.П. та Миронюка Р.В. поліцейське піклування – це визначені законом, надання в межах своєї компетенції послуг з допомоги особам, які з особистих причин чи внаслідок конкретних надзвичайних обставин потребують такої допомоги [9, с. 204]. Автори більшість своєї уваги зосереджують на наданні конкретної допомоги, яка надається конкретним особам. Іншої думки додержуються Кубрак Ю.М. та Чишко К.О., які виходячи з аналізу норм Закону України «Про Національну поліцію», констатують, що поліцейське піклування – це тимчасовий превентивний захід, за допомогою якого працівники поліції у межах своїх повноважень та закону надають допомогу

особам, які через особисті або соціальні причини потребують даної допомоги [10, с. 80]. Вони наголошують на тому, що характерними ознаками для поліцейського піклування є тимчасовість, тобто він короткостроковий; піклування є превентивним заходом, який спрямований на попередження порушення, недопущення заподіяння шкоди комусь або чомусь; здійснюється у межах своїх зобов'язань, тут доречно згадати принципи поліцейської діяльності, на яких базується їхня діяльність (законність, дотримання прав і свобод людини, верховенства права), на основі цього, передбачається застосування до особи тільки таких санкцій, які прямо прописані в законі. Отже, Берднік І.В. стверджує, додержуючись точки зору науковців, можна визначити поліцейське піклування як превентивний захід соціальної спрямованості, що застосовується до певної категорії осіб, які потребують допомоги та захисту, а також до особи, яка внаслідок суб'єктивних обставин може створити небезпеку як для оточуючих, так і для самої себе [4, с. 208].

Підстави, умови та порядок застосування поліцейського заходу регулюються ст. 41 Закону України «Про Національну поліцію». Наказом МВС України № 724 від 12 жовтня 2020 року було затверджено Інструкцію з оформлення матеріалів про застосування поліцейського піклування, яка не конкретизує, а дублює відповідні положення ст. 41 Закону «Про Національну поліцію» [14].

Важливим аспектом у діяльності поліцейського є визначення кола суб'єктів, щодо яких здійснюється піклування. Відповідно до ст. 41 Закону України «Про Національну поліцію» одним із суб'єктів, до якого застосовується поліцейське піклування, є неповнолітня особа віком до 16 років, яка залишилася без догляду [9, с. 205].

Також Берднік І.В. виділяє проблемним питанням при встановленні поліцейського піклування є вік особи, щодо якої встановлюється поліцейське піклування. Чинне законодавство неповнолітньою особою визначає дитину у віці від 14 до 18 років (ст. 6 СК України, ст.32 ЦК України, ст. 3 КПК України). Постає питання: чому законодавець не передбачив застосування поліцейського піклування до осіб від 16 до 18 років, адже

підкування стосовно неповнолітніх дітей (до 18 років) є особливою формою державної турботи, оскільки права та свободи дітей виступають найважливішою соціальною цінністю держави [4, с. 208]. Визначаючи вік застосування превентивного заходу у вигляді поліцейського підкування (до 16 років), законодавець також не врахував вік отримання паспорту дитини (14 років) – ч.2 ст. 21 Закону України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус». Крім того, ч.6 ст. 41 Закону України «Про Національну поліцію» констатує, що поліцейський зобов'язаний негайно повідомити батьків або усиновителів, опікунів, піклувальників, орган опіки та підкування про місце перебування неповнолітньої особи. Така неузгодженість норм законодавства в частині віку застосування поліцейського підкування впливає на виконання працівниками Національної поліції своїх функціональних обов'язків, оскільки вони не мають правових підстав для застосування цього превентивного заходу до осіб у віці від 16 до 18 років [4, с. 209]. Враховуючи вищевикладене, проаналізувавши чинне законодавство України пропоную внести зміни до п.1 ч.1 ст. 41 Закону України «Про Національну поліцію» та викласти в наступній редакції *«...неповнолітньої особи віком до 18 років, яка залишилася без догляду...»*.

Аналіз практики свідчить, що поліцейське реагування починається із фактичного (фізичного) «затримання» особи (крім випадку, коли особа сама звертається до поліцейського про допомогу) з метою її подальшої «передачі» відповідним суб'єктам (батькам, опікунам, відповідним закладам або спеціальним лікувальним установам).

На думку Є.С. Зеленського, застосовувати даний поліцейський захід повинна компетентна особа, яка має стаж та досвід роботи у спілкуванні з неповнолітніми та працює у ювенальних підрозділах поліції. Кожна дитина, до якої застосовується поліцейське підкування, має право отримати медичну допомогу, оспорювати дії працівника поліції та давати пояснення [11, с. 118]. Зазначена позиція викликає певні зауваження, оскільки аналіз правозастосовної діяльності

свідчить про те, що саме поліцейські підрозділи патрульної поліції під час виконання своїх службових обов'язків першими виявляють осіб, які потребують підкування та застосовують до них цей поліцейський захід.

Також Берднік І.В. Вагомою прогалиною в законодавстві є поняття «особи, які залишилися без догляду». Тобто, поліцейський повинен з'ясувати обставини, за яких особа віком до 16 років залишилася без догляду, а також повідомити органи опіки про вчинене нею правопорушення. В законодавстві відсутній перелік випадків, при яких особа до 16 років вважається такою, що залишилася без догляду. Це поняття для поліцейського є оціночним та вирішується поліцейським на власний розсуд з урахуванням всіх обставин справи. Крім того, під час з'ясування обставин справи, поліцейський повинен виявляти турботу щодо інтересів неповнолітнього, забезпечувати гарантовані права та свободи дитини, за необхідності надавати медичну, правову, психологічну або матеріальну допомогу [4, с. 209].

Підтримуємо позицію авторського колективу Науково-практичного коментаря розділу IV «Повноваження поліції» та розділу V «Поліцейські заходи» Закону України «Про Національну поліцію» Т.П. Мінка, Р.В. Миронюка, В.А. Глуховері та ін., які визначають, що до неповнолітньої особи віком до 16 років, яка залишилася без догляду, слід відносити [9, с. 145]: дітей-сиріт (ст. 1 Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського підкування»); дітей, позбавлених батьківського підкування (ст. 1 Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського підкування»); дітей – інвалідів (ст. 1 Закону України «Про охорону дитинства»); дітей – біженців (ст. 1 Закону України «Про охорону дитинства»); дітей, які потребують додаткового захисту (ст. 1 Закону України «Про охорону дитинства»); дітей, які потребують тимчасового захисту (ст. 1 Закону України «Про охорону дитинства»); безпритульних дітей (ст. 1 Закону України «Про охорону дитинства»); дитина, яка

перебуває у складних життєвих обставинах (ст. 1 Закону України «Про охорону дитинства»).

Другим суб'єктом, до якого може бути застосовано поліцейське піклування є особи, стосовно яких є обґрунтована підозра щодо їх ухилення (втечі) від лікування у психіатричному закладі чи спеціалізованому лікувальному закладі, в якому вона перебувала відповідно до судового рішення. Підставою для здійснення такого заходу є наявність достовірної підозри, що особа втекла з такого закладу [12, с. 106]. Обґрунтована підозра повинна включати три головних елементи щодо наявності: інформації про втечу з спеціалізованого закладу; судового рішення, за яким особа утримувалась у такому закладі; конкретної інформації про можливе місцеперебування особи. За сукупності таких даних, поліцейський зобов'язаний передати цю особу до закладу, в якому вона проходила лікування [4, с. 210].

У той же час, як слушно зазначає Короед С.О., положення п. 2 ч. 1 ст. 41 Закону в частині підстав поліцейського піклування щодо такої особи потребують подальшого вдосконалення з метою приведення у відповідність до положень Закону України «Про психіатричну допомогу». Залишення цієї тези поза увагою може призвести до незаконного обмеження свободи пересування та особистої недоторканості громадянина, оскільки не встановлення його особи та не залучення лікаря-психіатра (адже закон забороняє визначати стан психічного здоров'я особи та встановлювати діагноз психічних розладів без психіатричного огляду особи) призведе до порушення презумпції психічного здоров'я та права громадянина висловити свою усвідомлену згоду на отримання психіатричної медичної допомоги (ст. 284 ЦК України) [13, с. 106].

Наступним суб'єктом, до якого може бути застосовано поліцейське піклування є особи, у яких виражені ознаки психічного розладу і вони своїми діями створюють реальну небезпеку як для себе, так і оточуючих. Особливості застосування поліцейського заходу до даної категорії осіб врегульовано в першу чергу Законами України «Про Національну поліцію» та «Про психіатричну допомогу». При застосуванні поліцейського піклування, до особи яка має ознаки психічного розладу та

може створювати реальну загрозу оточуючим або собі, необхідно пам'ятати статтю 3 останнього закону, яка визначає принцип презумпції психічного здоров'я – кожна людина вважається такою, котра не має психічного розладу, поки наявність даного розладу не буде встановлено на підставах та в порядку, передбаченим Законом «Про психіатричну допомогу» та іншими законами. Стосовно дій поліцейського, то він зобов'язаний чемно та обережно ставитись до таких осіб. З огляду на те, що працівник поліції не володіє компетентністю для визначення стану психічного розладу, він повинен передати особу до відповідного закладу для з'ясування обставин, а у разі необхідності надати їй першу медичну допомогу [4, с. 210].

Можна сказати, що превентивний захід, як поліцейське піклування, що також розуміється як обмеження волі без арешту. У цьому виді превентивного заходу є великий ризик свавілля. У Закон потрібно внести доповнення стосовно того, що такий захід застосовується лише за потреби та пропорційно до законної мети або у невідкладному випадку, якщо не існує іншого ефективного механізму нагляду. Також описана процедура поліцейського піклування повинна мати імперативний характер і застосовуватися чітко з дотриманням норм Закону «Про Національну поліцію» [6, с. 127].

Висновки. Таким чином, підсумовуючи викладене вище, можна дійти висновку, що наявність у переліку превентивних заходів такого заходу як поліцейське піклування є безумовним свідченням соціальної спрямованості нашої держави та орієнтації Національної поліції на надання сервісних послуг, створення належних умов для забезпечення прав і свобод людини. Важливою передумовою ефективного здійснення поліцейського піклування є наявність у працівників поліції комунікативних здібностей, знань щодо специфіки спілкування з неповнолітніми. Зважаючи на це, важливого значення набуває приділення підвищеної уваги під час підвищення кваліфікації різних категорій поліцейських вивченню відповідної правової та психологічної тематики.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: Наказ МВС України від 19.12.2017 р. № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text/>.
2. Про Національну поліцію України: Закону України від 02.07.2015 р. № 580. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#n323/>.
3. Безпалова О.І. Особливості застосування поліцейського піклування щодо неповнолітніх осіб. Проблеми сучасної поліцейської. Харків, 2022. С. 76-80.
4. Берднік І.В. Поліцейське піклування в діяльності підрозділів національної поліції України. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. Випуск 69. 2022. С. 206-211.
5. Шруб І. В., Шубіна Н. М. Процесуальне оформлення застосування поліцейського піклування. *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 1(22). том 3. 2018. 255-258.
6. Ільницький В.О. Застосування поліцейських заходів: адміністративно-процесуальний аспект. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Випуск 4, 2016. С. 124-128.
7. Лошицький М.В. Реабілітація поліцейського права. *Право України*. 2002. №7. С. 95-99.
8. Кубрак, Ю.М. Поліцейське піклування: поняття та ознаки. *Національна поліція України: проблеми становлення та стратегія розвитку*: зб. матеріалів наук.-практ. конф. курсантів та студентів (м. Харків, 10 груд. 2015 р.) / оргком. конф.: В.В. Сокурєнко С. 77–81.
9. Науково-практичний коментар розділу IV «Повноваження поліції» та розділу V «Поліцейські заходи» Закону України «Про Національну поліцію» / Т.П. Мінка та ін.; за заг. ред. Т.П. Мінки. Харків: Право, 2016. 178 с.
10. Кубрак Ю.М., Чишко К.О. Поліцейське піклування: поняття та ознаки. *Національна поліція України: проблеми становлення та стратегія розвитку*: зб. матеріалів наук.-практ. конф. курсантів та студентів (м. Харків, 10 груд. 2015 р.); оргком. конф. В.В. Сокурєнко. С. 77–81.
11. Зеленський Є.С. Поліцейське піклування щодо неповнолітніх осіб: зміст та порядок застосування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2015. С. 116-119.
12. Миронюк Т.В., Левченко Ю.О. Проблемні питання поліцейського піклування щодо особи, яка має ознаки вираженого психічного розладу та створює реальну небезпеку для себе чи довкілля. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 4 (113). С. 104-111.
13. Адміністративна діяльність Національної поліції: навчальний посібник для підготовки до іспиту / за ред. Кулікова В.А. К.: «Освіта України», 2016. 230 с.
14. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про застосування поліцейського піклування: Наказ МВС України від 12 жовтня 2020 р. № 724. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1174-20#Text> (Дата звернення 29.01.2023 року).

References:

1. Pro zatverdzhennia Instruktсии z orhanizatsii roboty pidrozdiliv yuvenalnoi preventsii Natsionalnoi politsii Ukrainy: Nakaz MVS Ukra-iny vid 19.12.2017 r. № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text/>.
2. Pro Natsionalnu politsiiu Ukrainy: Zakonu Ukrainy vid 02.07.2015 r. № 580. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#n323/>.
3. Bezpalova O.I. Osoblyvosti zastosuvannia politseiskoho pikluvannia shchodo nepovnolitnikh osib. *Problemy suchasnoi politseistyky*. Kharkiv, 2022. S. 76-80.
4. Berdnik I.V. Politseiske pikluvannia v diialnosti pidrozdiliv natsionalnoi politsii Ukrainy. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu*. Serii PRAVO. Vypusk 69. 2022. S. 206-211.
5. Shrub I. V., Shubina N. M. Protsesualne oformlennia zastosuvannia politseiskoho pikluvannia. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*. Vypusk 1(22). tom 3. 2018. 255-258.

6. Ilnytskyi V.O. Zastosuvannia politseyskykh zakhodiv: administratyvno-protseusualnyi aspekt. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava*. Vypusk 4, 2016. S. 124-128.
7. Loshytskyi M.V. Reabilitatsiia politseyskoho prava. *Pravo Ukrainy*. 2002. №7. S. 95-99.
8. Kubrak, Yu.M. Politseyske pikluvannia: po–niattia ta oznaky. *Natsionalna politsiia Ukrainy: problemy stanovlennia ta stratehiia rozvytku*: zb. materialiv nauk.-prakt. konf. kursantiv ta studentiv (m. Kharkiv, 10 hrud. 2015 r.) / orhkom. konf.: V.V. Sokurenko S. 77–81.
9. Naukovo-praktychnyi komentar rozdiliv IV “Povnovazhennia politsii” ta rozdiliv V “Politseiski zakhody” Zakonu Ukrainy “Pro Natsionalnu politsiiu” / T.P. Minka ta in.; za zah. red. T.P. Minky. Kharkiv: Pravo, 2016. 178 s.
10. Kubrak Yu.M., Chyshko K.O. Politseyske pikluvannia: poniattia ta oznaky. *Natsionalna politsiia Ukrainy: problemy stanovlennia ta stratehiia rozvytku*: zb. materialiv nauk.-prakt. konf. kursantiv ta studentiv (m. Kharkiv, 10 hrud. 2015 r.); orhkom. konf. V.V. Sokurenko. S. 77–81.
11. Zelenskyi Ye.S. Politseyske pikluvannia shchodo nepovnitnikh osib: zmist ta poriadok zastosuvannia. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Seriia: Pravo. 2015. S. 116-119.
12. Myroniuk T.V., Levchenko Yu.O. Problemni pytannia politseyskoho pikluvannia shchodo osoby, yaka maie oznaky vyrazhenoho psykhhichnoho rozladu ta stvoriuie realnu nebezpeku dla sebe chy dovkillia. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*. 2019. № 4 (113). S. 104-111.
13. Administratyvna diialnist Natsionalnoi politsii: navchalnyi posibnyk dla pidhotovky do ispytu / za red. Kulikova V.A. K.: “Osvita Ukrainy”, 2016. 230 s.
14. Pro zatverdzhennia Instruksii z oformlennia materialiv pro zastosuvannia politseyskoho pikluvannia: Nakaz MVS Ukrainy vid 12 zhovtnia 2020 r. № 724. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1174-20#Text> (Data zvernennia 29.01.2023 roku).